

Utlåtande Rotel IV (Dnr KS 2020/270)

Inför ett modernare system för förskoleavgiften

Motion av Karin Lekberg (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

Karin Lekberg (S) lyfter i sin motion till kommunfullmäktige frågan om hur staden hanterar avgifter för förskola i fall med familjekonstellationer med separerade föräldrar. Stockholms stads nuvarande regler och system baserar avgiften för förskola på inkomsten i det hushåll där barnet är folkbokfört. Motionären pekar på att dagens system kan leda till konflikter och svåra situationer mellan vårdnadshavare och att andra kommuner istället valt att separera avgiften där två hushåll bär varsin del av avgiften. Därför föreslår motionären att kommunfullmäktige beslutar att utbildningsnämnden i samverkan med kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda ett system som syftar till att den vårdnadshavare som idag får fakturan inte ska behöva agera kronofogde avseende obetalda förskoleavgifter från den andra vårdnadshavaren.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Sefif och Tyresö kommun. Sefif har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att en förändring av system för avgifter med stor sannolikhet skulle kräva flera följdändringar i stadens regelverk och vill understryka att det finns flera juridiska, praktiska och ekonomiska frågor som på djupet behöver utredas vidare.

Utbildningsnämnden ställer sig positiva till en utredning av frågan om modernare föräldraavgift för förskolan.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det kan finnas skäl att modernisera förskoleavgiften och efterfrågar en utredning.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det finns skäl att modernisera faktureringen av förskoleavgifter och att kommunfullmäktige beslutar om en översyn av riktlinjerna.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att förslaget bör utredas.

Tyresö kommun konstaterar att systemet har funnits i kommunen i över 10 år och fungerat väl.

Mina synpunkter

Jag instämmer i att det vid gemensam vårdnad, då barnen bor växelvis och båda vårdnadshavarna har behov av barnomsorg, är rimligt att varje vårdnadshavare får en egen till sig ställd faktura. Barn är oftare folkbokförda hos mamman och det är en viktigt ur jämställdhetssynpunkt att visa att föräldraansvaret är delat även när föräldrarna är separerade, samt för att undvika konflikter när den ena vårdnadshavaren inte vill betala. Jag ställer mig positiv till att utreda förslaget men vill betona vikten av stadsledningskontorets synpunkter på komplexiteten i att ändra i stadens avgiftssystem. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets och övriga remissinstansers utlåtanden.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Kadir Kasirga (S) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att tillstyrka motionen
2. Att därutöver anföra

Den 28 maj 2020 lämnade utbildningsnämnden ett remissvar där skolborgarrådet var positivt inställt till motionen och till förvaltningens tjänsteutlåtande som föreslog att frågan om ett modernare system för förskoleavgiften ska utredas vidare. Det var ett glädjande besked.

Skolborgarrådet skriver i sitt svar till motionen i kommunstyrelsen att hon fortsatt instämmer att det finns ett behov att ändra på ordningen så att varje vårdnadshavare får en egen till sig ställd faktura, men väljer att inte bifalla motionen utan menar att den ska anses vara besvarad med hänvisning till stadsledningskontorets utlåtande.

Det är bra att det finns en gemensam samsyn kring att frågan är ett problem som behöver lösas. Däremot är det beklagansvärt att inte finns en politisk vilja stark nog i majoriteten att faktiskt göra något åt det. Det här är en problematik som behöver åtgärdas snarast och ingen vinner på att skjuta upp beslutet om att utreda förutsättningarna för att införa ett modernare system för förskoleavgiften.

I det nuvarande systemet hamnar allt som ofta kvinnan som har barnen folkbokförda hos sig, och då får fakturan för förskoleavgiften, i kläm. Det är orimligt att separerade föräldrar får bära ansvaret att kräva in avgiften om den andre inte betalar. Det här behöver staden ändra på. Stockholmarna förtjänar en politisk ledning som inte bara har viljan utan även handlingskraften att göra just det.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 16 september 2020

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Isabel Smedberg-Palmqvist

Mats Larsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Karin Gustafsson (alla S) och Clara Lindblom och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Lekberg (S) lyfter i sin motion till kommunfullmäktige frågan om hur staden hanterar avgifter för förskola i fall med familjekonstellationer med separerade föräldrar. Stockholms stads nuvarande regler och system baserar avgiften för förskola på inkomsten i det hushåll där barnet är folkbokfört. Motionären pekar på att dagens system kan leda till konflikter och svåra situationer mellan vårdnadshavare och att andra kommuner istället valt att separera avgiften där två hushåll bär varsin del av avgiften. Därför föreslår motionären att kommunfullmäktige beslutar att utbildningsnämnden i samverkan med kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda ett system som syftar till att den vårdnadshavare som idag får fakturan inte ska behöva agera kronofogde avseende obetalda förskoleavgifter från den andra vårdnadshavaren.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Sefif och Tyresö kommun. Sefif har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser i linje med kommunfullmäktiges budget att det är viktigt att Stockholm är en öppen och modern stad och att organisationen kontinuerligt och på olika sätt bidrar till att göra Stockholm till en lätt stad att leva i. System och regelverk kring barns placering och förskoleavgifter är ett område som utifrån gällande lagstiftning behöver vara enkelt, transparent och rättvist för alla inblandade. Genom detta bidrar hanteringen till kommunfullmäktiges mål om att barn når sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige samt målet om att Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna. Stadsledningskontoret vill understryka att en rad juridiska frågor uppstår utifrån motionärens förslag till inriktning som behöver närmare utredning. Förordningen om maxtaxa och dess definition om vad som kan avses som hushåll är en viktig parameter att belysa utifrån motionärens frågeställning. Stadsledningskontoret bedömer att det finns visst utrymme för tolkning i förordningen men att en eventuell utredning på djupet behöver klargöra de

juridiska möjligheterna. Stadsledningskontoret kan samtidigt konstatera att andra kommuner valt andra modeller än Stockholm. Tyresö kommun, som också besvarat remissen, lyfter fram en modell med två placeringar för ett och samma barn och därmed två separerade avgifter. En annan rättslig parameter som kopplar an till ovanstående är vem staden har rätt att fakturera. Rätten för en kommun att fakturera vårdnadshavare för tillhandahållen plats på förskola grundas på ett civilrättsligt avtal mellan kommunen och vårdnadshavaren. Den fakturerade vårdnadshavaren ska alltså ha sökt, erbjudits och accepterat en förskoleplats med de villkor som följer med denna. Det saknas möjlighet att fakturera en vårdnadshavare som inte kan anses ha ingått ett sådant avtal med staden. Följden av detta är att staden kan komma att behöva ett formellt medgivande från den andra föräldern vid ansökan till förskola, något som bland annat beslut från Justitieombudsmannen (JO) har visat på inte ska behövas ske regelmässigt. JO har i flera avgöranden utgått i frågan att placering av ett barn i förskola normalt är att anse som del av den dagliga omsorgen som den så kallade boendeföräldern, hos vilken barnet är folkbokfört, i normala fall måste kunna besluta om utan formellt medgivande från den andra vårdnadshavaren. Stadsledningskontoret kan konstatera att en eventuell utredning således måste utreda hur ett civilrättsligt avtal mellan kommunen och den andra vårdnadshavaren skulle kunna uppstå och vilka eventuella konsekvenser, negativa som positiva, det skulle kunna leda till för barnen. Vidare vill stadsledningskontoret betona att förändringar i stadens regelverk och system för placering, kö- och avgiftshantering kan vara administrativt kostsamt. Direkta och indirekta kostnader för tekniska förändringar i system och förändringar i arbetssätt gentemot stadens inblandade förvaltningar, hundratals privata och kommunala utförare och tusentals vårdnadshavare behöver beaktas och vägas mot nyttan med förslaget. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att system och regelverk är enkla och på ett bra sätt förhåller sig till barnen och deras vårdnadshavares förhållanden. En förändring av system för avgifter skulle med stor sannolikhet kräva flera följdändringar i stadens regelverk och stadsledningskontoret vill understryka att det finns flera juridiska, praktiska och ekonomiska frågor som på djupet behöver utredas vidare. En utredning av det här slaget har budgetpåverkan för inblandade nämnder och inriktningen i sig har potentiellt stora följder för invånare och leverantörer varför stadsledningskontoret anser att beslut om ett eventuellt uppdrag bör fattas i samband med kommunfullmäktiges budget.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 maj 2020 följande.

1. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner tjänsteutlåntagandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att ett system med delade fakturor är ett modernare sätt att hantera föräldraavgiften för förskola och att detta skulle kunna underlätta för föräldrar med delad vårdnad i staden. Förvaltningen bedömer samtidigt att en ändring av hantering av föräldraavgiften för förskola enligt motionärens förslag skulle kräva flertalet ändringar i regler för intagning och plats i förskola och många ändringar i flera olika system, bland annat BER och eventuellt andra delar av skolplattformen. En ändring i systemet enligt motionärens förslag skulle förmodligen kräva mycket arbete och troligtvis vara kostsamt, vilket nyttan av en förändring måste vägas emot. Det går inte att svara på hur mycket arbete eller kostnader som krävs utan en utredning. Om ändringen i systemet även ska innefatta att avgiften baseras på vårdnadshavarnas inkomster (istället för hushållets) måste inkomsthanteringen ändras och E-tjänsten för detta byggas om, dessa delar behövs tas med i en utredning. Vidare bedömer förvaltningen att hanteringen för uppsägning vid obetalda fakturor skulle behöva ändras. Det skulle innebära en ändring i riktlinjerna och en ändring i systemet. Denna ändring måste tas med i utredningen. Förvaltningen är positiva till en utredning av frågan om modernare föräldraavgift för förskolan. Förvaltningen anser att utredningen är viktig för att kunna svara på hur stora kostnader och systemändringar som skulle krävas för att ändra systemet för föräldraavgift för förskolan.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 maj 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av en motion från Karin Lekberg, Socialdemokraterna, om att införa ett modernare system för förskoleavgiften.

Reservation anfördes av Kjell Backman m.fl. (S) och Marre Mayr m.fl. (V), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det kan finnas skäl att modernisera faktureringen av förskoleavgifter för att öka jämställdheten. Det är dock en komplex fråga som familjer har valt att lösa på olika sätt. Förvaltningen anser att det krävs en ordentlig utredning innan det är möjligt att ta ställning till konkreta förslag och specifika aspekter av faktureringen. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningen tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 maj 2020 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av Motion om att införa ett modernare system för förskoleavgiften.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat 5 maj 2020 den har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är överens med motionären om att det finns skäl att modernisera faktureringen av förskoleavgifter och låta vårdnadshavare som har gått skilda vägar betala hälften var av avgiften. Det är önskvärt att kommunfullmäktige beslutar om en översyn av riktlinjerna som ett sätt att bidra till stadens mål att öka jämställdheten.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner delvis förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Samt därutöver anföra:

Ett antal kommuner har infört system som låter kommunen fakturera två vårdnadshavare med gemensam vårdnad och två hushåll vars en faktura för sin del av barnomsorgsavgiften. Ett sådant exempel är vår grannkommun Nacka. En delad barnomsorgsavgift i Nacka förutsätter att vårdnadshavarna är ense om att dela på fakturan, man kan då anmäla till kommunen att man vill att fakturan delas. Ett annat exempel är Örebro kommun, där fakturan delas automatiskt när vårdnadshavarna har gemensam vårdnad men inte bor i samma hushåll. Vid gemensam vårdnad, då barnen bor växelvis och båda vårdnadshavarna har behov av barnomsorg, är det rimligt att tänka sig att varje vårdnadshavare får en egen till sig ställd faktura. Utbildningsförvaltningen har vidare uttryckt att ett sådant system skulle kunna underlätta för föräldrar med delad vårdnad i staden. Vi anser därför att förslaget bör utredas.

Reservation anfördes av Ulla Sjöbergh (S) och Elisabeth Hedlund (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Man måste vara vårdnadshavare för att kunna fatta beslut som rör barnet, exempelvis vid val av förskola. Har man gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavare god-

känna beslut som ska fattas som gäller barnet. Enligt svensk lagstiftning utgår man ifrån att ett barn behöver båda sina föräldrar och att båda föräldrarna skall ha rätt att avgöra vad som är bäst för ett barn. Vid gemensam vårdnad krävs att föräldrarna är överens om de grundläggande förutsättningarna i barnets liv. Förvaltningen har förståelse för att det kan finnas utmaningar vid en separation. Det är dock viktigt att föräldrarna fortsätter ta ett gemensamt ansvar för barnet och sätter barnets bästa i fokus, ekonomi och förskolan är en del av detta. Förvaltningen anser inte Stockholm stad ska utreda ett nytt system som motionären föreslår.

Tyresö Kommun

Tyresö kommuns yttrande daterat den 20 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

I riktlinjerna för förskola för de kommunala skolorna i Tyresö kommun gäller att vårdnadshavare, som har gemensam vårdnad och är folkbokförda på olika adresser i Tyresö, samt har barnet lika mycket hos respektive vårdnadshavare, har var sin plats för barnet. Därmed är respektive vårdnadshavare platsinnehavare (fakturamottagare) av var sin plats. Vårdnadshavare med gemensam vårdnad om ett barn svarar således solidariskt för barnets körskoleavgift. Förvaltningen anser att kommunen genom detta avgiftssystem tas hänsyn till separerade föräldrars situation. Om barnets ena vårdnadshavare bor utanför kommunen kan också separerad faktura begäras. Detta system för förskoleavgiften gällande separerade föräldrar har funnits i kommunen i över 10 år

Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kjell Backman m.fl. (S) och Marre Mayr m.fl. (V) enligt följande.

1. Nämnden föreslår kommunfullmäktige att tillstyrka motionen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ulla Sjöbergh (S) och Elisabeth Hedlund (V) enligt följande.

1. Stadsdelsnämnden tillstyrker motionen.
2. Därutöver anföras:

I sitt svar på remissen säger förvaltningen att de har förståelse för att det kan finnas utmaningar vid en separation, men anser inte att utbildningsförvaltningen i samverkan med kommunstyrelsen ska ges i uppdrag att utreda ett nytt system som motionären föreslår. Ett liknade system har fungerat i andra kommuner i över tio år. Vi är förvånande att förvaltning inte är positivt inställda till ett system som skulle underlätta för separerade föräldrar. Den positiva respons förslaget i motionen fått, från bland annat skolborgarrådet, andra remissinstanser och andra kommuner, är glädjande och vi ser fram emot att kommunfullmäktige beslutar att tillsätta en utredning i enlighet med motionen. Karin Leberg (S) har motionerat om det viktiga att inför ett modernare system för förskoleavgiften. Ett av det bärande argumentet är att vid en separation mellan föräldrar så kan ibland konflikterna vara av ekonomisk natur.

För att underlätta för dessa föräldrar skulle ett annat sätt att ta ut förskoleavgifter vara önskvärd. Det är ofta kvinnan som har barnen folkbokförda hos sig och då får fakturan för förskoleavgiften. I många fall kan det vara besvärligt att få den andre föräldern att betala sin del och se till att de bestämda tiderna på förskolan följs. Det är orimligt att separerade föräldrar får bära ansvaret att kräva in avgiften om den andre inte betalar. Här skulle Stockholms stad kunna underlätta situationen för dessa föräldrar genom ett system som tar större hänsyn till separerade föräldrars situation.